

Pr Kadi Ilves
Haridus- ja Teadusministeerium

Meie: 01.03.2013

Eesti Noorteühenduste Liit (ENL) toetab ning tunnustab Haridus- ja Teadusministeeriumi algatust alaealise mõjutusvahendite seaduse muutmiseks.

Oleme tutvunud väljatöötamiskavatsuse, erinevate ministeeriumite vastustega ning uurinud täiendavalt noorte ja noorteühenduste seisukohti. Antud kirjaga soovime edasi anda oma poolseid ettepanekuid seaduse arendamiseks.

ENL on seisukohal, et igasuguse ennetustööga tuleb tänapäeval alustada üha varem.

Tõhus ennetustöö, meetmete rakendamine ning edukad järeltegevused, saavad toimida vaid kõikide osapoolte – nii antud valdkonna reguleerijate kui ka erinoorsootööga otseselt ja kaudselt kokkupuutujate vahelise, tiheda koostöö tulemusena. Maarja Toots on hiljutisele Avatud Eesti Fondi noortepoliitika uuringu põhjal välja toonud, et riskinoorte ja alaealiste õigusrikkujate probleemide terviklik ja süsteemne lahendamine saab olla võimalik üksnes tihedas ja stabiilses koostöös eri valdkondade asutuste vahel. Noorte probleemid on sageli mitmetahulised – keerulistes oludes kasvavatel lastel võivad esineda korruga nii hariduslikud, tervislikud kui sotsiaalsed erivajadused. Praegu toimiv süsteem käsitleb neid probleeme, aga eraldi ja pakub teenustena eraldi asutused, mis on erinevate ministeeriumide hallata. Püsivate koostöömehhanismide puudumine võib osutada pikas perspektiivis probleemiks – ei teki terviklikku nägemust, algatused jäävad killustunuks, võib esineda tarbetut dubleerimist ja haldusalade piire ületavad noorte mured jääda sootuks lahenduseta.

Eesti Noorteühenduste Liit on valmis tegema pikaajalist koostööd eri valdkondade asutustega tegelemaks riskinoorte ja alaealiste õigustrikkujate probleemidega ning selle alase noortepoliitika koordineerimisel ja täideviimisel.

Ettetustööd tuleb tõhustada eelkõige kohtades, kus noored oma aega veedavad – koolides, huvikoolides, noortekeskustes ja mujal. Paljud eksperdid toovad välja, et riskinoortega tegeledes ei jätku piisavalt tähelepanu nende perekondadele, kelles tihti peitub nii osa probleemist kui lahendusest. Riskinoorte probleemide lahendamine ei eelda seega ainult püsivate koostöömehhanismide loomist, vaid noorte ja peredega realselt kokku puutuvate spetsialistide arvu suurendamist – lastekaitsetöötajate, lastepsühholoogidening erinoorsootöö väljaõppega sotsiaal-, noorsootöötajate ja õpetajate puudust nähakse terava probleemina. Psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus peab olema kättesaadav igale õpilasele igas koolis.

Koolist väljalangemise ohus olevatele noortele tuleb luua tügisüsteeme. **Lahendusena näeme lisaks sotsiaalpedagoogide ja psühholoogide olemasolule ka õpetajate vastavasisulise väljaõppe kohustuslikuks muutmist ning tugiisikute süsteemi väljatöötamist ja käivitamist. Toetame nii vanematega tegelemist – pereõpetus noortele vanematele, vanemate nõustamine ja toetamine, kui ka vanemate kohustuste ja õiguste seadusega määratlemist– vanematele pakutavad**

Eesti Noorteühenduste Liit

koolitused, kohustuslik nõustamine. Nagu ka noortel õpetajatel peaks erinoorsootööga tegelevate spetsialistide mobiilse asustuse toetamiseks olema väljatöötatud läetustoetuste süsteem.

Toetame erinoorsootööga tegelevate spetsialistide koolitamist, tugeva ning toimiva võrgustiku loomist ning hetkel toimiva alaealiste komisjonide süsteemi parendamist. See kõik tagaks tõhusamate meetmete rakendamise ja toetaks uute meetmete väljatöötamist ning rakendamist. Leiame, et hetkel kasutuses olevad levinuimad mõjutusvahendid- hoiatus, vestlus spetsialistiga ning üldkasulik töö, ei ole piisavalt tõhusad. Arvame, et meetmed, mis oleksid tõhusamad on juba praegu olemas, kuid nende rakendamiseks on puudu spetsialistidest.

Iga noort ning iga juhtum vajab individuaalset lähenemist. Igal noorel peaks olema nõ mentor, kes teda suunab – pakub erinevates projektides osalemise võimalust, aitab töö otsinguil, täites nii suunaja kui ka tugisiku rolli. Samuti arvame, et alaealiste komisjonide töökorraldus vajab muutmist – tuleb lühendada aega, mis on teo sooritamise ning mõjutusvahendi kohaldamise vahel. Ka see soodustaks ka hetkel vähem kasutatavamate meetmete tõhusat rakendamist ning võib viia uute tõhusamate meetmete väljatöötamiseni.

Meetmete rakendamise tõhustamise valguses tuleks kindlasti üle vaadata erikoolitesse saatmise kord ning muuta erikooli saatmise süsteem läbipaistvamaks. Näiteks, milliseid meetodeid ning kui palju ning millistel juhtudel peab kasutama enne erikooli saatmist, lisaks peaks ka välja tooma juhtumid, mille puhul on erikooli saatmine välitamatu. See toetaks vahepealsete meetmete, mis hetkel on nõ soiku jäänud, tihedamat rakendamist. Nende rakendamine on otseselt kuluefektiivsem kui ka inimlikum. Erikooli suunamise maksimaalset aega peaks lühendama kohustades ostust regulaarselt üle vaatama.

Eesti Noorteühenduste Liit teeb ettepaneku viia seadusesse sisse ühe mõjutusvahendi meetmena elukoha vahetamine ehk kogukonnapõhine mõjutusmeede (nõ maakooli saatmine). Meede töötaks paljudel juhtudel, kus praegu saadetakse erikooli aga oleks kindlasti tõhusam ja odavam. Maakooli saatmine annaks noorele võimaluse saada individuaasemat lähenemist, teistsugust keskkonda ning eemaldumist halvasti mõjutavast keskkonnas (sõbrad, pere..) Riik võiks maakoole toetada, kes on valmis ning nõus meedet kasutama, nii kõrgema pearahaga, kui ka tugispetsialistide toetamisega. Ühte maakooli saaks saata esialgu vaid ühe problemaatilise noore ning vastavalt tulemile kooli ja tugivõrgustiku kohandamisele tulevikus veel noori. Meede peaks kujunema nii õppe- kui ka töökasvatuseks meetmeks. Noor elaks väljaspool kinnist õppeasutust ning enda kodukohta, mis tähendab, et tal on loomulikke igapäevaseid kulusi, samas ei pruugi perel olla võimalik teda materiaalselt toetada; noorel võiks olla mitte kohustus aga võimalus teenida nõ stipendiumit läbi kogukonnas mõne töö tegemise, mis annab talle ka kogukonnas konstruktiivse rolli ja võimaldab end tõestada. Kohalik kogukond võiks pakkuda noorele tööd, vastavalt sellele, mida noor oskab või tahab teha, kaasata võiks näiteks ka päästeteenistust, kaitseliitu. Võimalusel võiks kogukondliku töötegemise siduda õpipoisi haridusega – noor saab praktilised kogemused-oskused, mille olemasolu aitab kaasa tulevikus töö otsimisele-leidmisele. Järelhooldusena võib noorele pakkuda võimalust jääda kogukonda ning toetada riskinoortega tegelemist enda kogemustele põhinedes – toimuks noorelt-noorele (täpsemalt: riskinoorelt-riskinoorele), mis oleks tõhusam kui täiskasvanult-noorele toetus süsteem. Tugispetsialistidele võiks määrata sellistesse koolidesse tööle asumisel lähtetoetused ning vastavalt vajadusele väljaõppe. Samuti võiks käivitada tugispetsialistidele suunatud programmi,

Estonian National
Youth Council

Reg.nr: 80174062

Estonia pst. 5a
Tallinn 10143

Telefon: 6 616 487

E-post: enl@enl.ee
<http://www.enl.ee>

Swedbank
a/a: 221020678903

Eesti Noorteühenduste Liit

mis toetaks vajaliku eriala (eripedagoogid, sotsiaaltöötajad, noorsootöötajad jms) lõpetanute maakooli tööle minekut.

Igale riskinoorele, alaealisele õigusrikkujale, oleks vajalik piisav järelhooldus, mis tõstaks kasutatud meetmete tõhusust ning vähendaks ohtu noorte tagasipöördumiseks endiste käitumiste ja eluviiside juurde. Iga noor, kelle puhul on rakendatud erikooli meedet, vajaks tugiisikut, kes koostöös noore, perekonna ning kooliga koostab tegevuskava, kuidas integreerida noor tagasi, tuleks tegutseda selle nimel, et noor ei satuks tagasi kuritegelikule teele. Tugiisik võiks olla ka noortele, kelle puhul on rakendatud kergemaid meetmeid. Tugiisik peaks olema mitte ainult noore jaoks vaid toetama ka noore perekonda.

Novembris 2012 toimunud ENL'i konverentsil NOVO oli üheks töögrupiks „Töö riskinoorte ning alaealiste õigusrikkujatega“, kus tehti ettepanekud panna suuremat rõhkuennetustööle ning koostöö tõhustamisele nii vanemate kui ka kooliga püsiva ning toimiva koostöö võrgustiku tekkimise eesmärgiga. Samuti tehti ettepanek koolitada riiklikult rohkem tugiisikuid, kes tegeleks just erinoorsootööga ning oleksid piisavalt pädevad erinevate meetmete rakendamisel. Viidatud töögrupi kokkuvõtte on lisatud kirjale.

Eesti Noorteühenduste Liit on avatud antud teemalistele aruteludele ning valmis tulevaseks koostööks.

Lugupidamisega,

Mailis Ostra
juhatuse esimees

Kontakt:
Liisa Lillemets
liisa.lillemets@gmail.com
+372 569 28 745

Estonian National
Youth Council

Reg.nr: 80174062

Estonia pst. 5a
Tallinn 10143

Telefon: 6 616 487

E-post: enl@enl.ee
<http://www.enl.ee>

Swedbank
a/a: 221020678903